

unor periodice ale Partidului Comunist ca „Pravda chudoby” și „Spartakus”. Sînt cu ochii îndreptați spre Uniunea Sovietică unde caută răspuns la problemele care îi preocupă. Au contacte strînse cu scriitorii sovietici. Erenburg și Majakovskij sînt oaspeți bine primiți la Praga și Bratislavă. În 1928 Erenburg publică o carte de reportaje despre Slovacia. Se traduc operele lui Gor’kij, Majakovskij, Erenburg, Esenin, Blok, Pasternak, Serafimovič, Babel’, Zoščenko. La Praga funcționează două teatre politice, „Osvobozené divadlo” și „D-34”, care uzează de inovațiile lui Tairov, Vachtangov și Mejerhold¹. Animatorii acestor teatre erau Jindrich Honzl și cuplul Voskovec-Werich.

Intellectualii cehi cunosc din ce în ce mai bine personalitatea lui Lenin și se interesează de concepțiile lui asupra artei. După ce participă la cel de al doilea Congres al celei de a II-a Internaționale, Ivan Olbracht publică volumul *Imagini din Rusia contemporană* (1920—1921) în care evocă figura lui Lenin. Am putea aminti numeroase alte scrieri în care se atestă prezența vie a lui Lenin în procesul de construire a societății socialiste. Majerová, Fučík, Teige, Eduard Urx², vizitează Uniunea Sovietică și publică la întoarcere impresii de călătorie. Sub titlul *Leninismul viu*, Vladimir Clementis publică în 1935 un articol comemorativ în care se spune: „Comemorarea morții fizice a lui Ilici Lenin. Da, a morții fizice. Fiindcă învățătura lui Lenin nu numai că n-a încetat să trăiască, ci, dimpotrivă, se deschide într-o amplitudine din ce în ce mai mare, pătrunde și prinde rădăcini în adîncurile inimilor a milioane de proletari exploatați...³. Lenin este un izvor nesecat pentru noi toți”⁴. Se citește în traducere cehă opera filozofică principală a lui Lenin, *Materialism și empirocriticism*. Se cunosc părerile lui Lenin despre cultură, artă, literatură, formulate în cuvîntarea la Congresul al III-lea al Comsomolului și în convorbirile cu Clara Zetkin⁵.

Ne vom opri asupra unor opinii despre artă și literatură exprimate de scriitorii cehi și slovaci care aderaseră la marxism-leninism, la politica revoluționară. Pentru că în planul literaturii și artei lucrurile nu erau așa de clare ca în planul politicii, s-au născut acerbe și pasionante confruntări. Scriitorii cunoșteau concepția lui Lenin cu privire la cele două culturi. Pentru a deveni scriitori ai proletariatului și revoluției, ei încercau să se delimiteze de trecut. Păreri nihiliste, proletkultiste, se confruntă cu opinii judicioase despre atitudinea față de tradiție, față de scriitorii care nu se declarau în mod expres de partea revoluției. Termenii care se foloseau nu erau de natură să clarifice aceste delimitări. Sau, altfel spus, strădania de o prea precisă delimitare nu făcea decît să semene confuzie. Cei mai mulți considerau că exista o „literatură burgheză” și o „literatură proletară”. Între ele erau relații antagonice.

¹ Milan Obst., Adolf Scherl, *K dějinám české divadelní avantgardy*, Praga, 1962, p. 73—77.

² Marie Majerová, *Den po revoluci*, 1925; Julius Fučík, *V zemi, kde zitra, znamená již včera*, 1932; Karel Teige, *Sovětská kultura*, 1927; Eduard Urx, *Pole zorané*, 1934.

³ Vladimir Clementis, *Živý leninizmus*, 1935, în vol. *Vzduch našich čias*, II, Bratislava, 1967, p. 40.

⁴ *Id. ibid.*, p. 41.

⁵ *Idem*, *O Komunistickéj morálke*, 1932, în vol. *Vzduch našich čias*, I, ed. cit., p. 345.